

І. І. РИГА

магістрант факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородський національний університет
ORCID: 0009-0003-2490-3298

С. М. РОШКО

кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри міжнародних економічних відносин
Ужгородський національний університет
ORCID: 0000-0002-7065-0784

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

У статті досліджуються особливості тенденцій розвитку світового ринку туристичних послуг. Аналізуються проблеми тенденцій розвитку світового ринку туристичних послуг, які залишаються надзвичайно актуальними в контексті численних змін і викликів, що впливають на туристичну індустрію. Визначено, що глобальний ринок туризму поступово відновлюється після важких втрат, спричинених пандемією. Зазначено, що тенденції світового ринку туристичних послуг можуть змінюватися в залежності від географічного розташування і особливостей конкретного регіону. Досліджується туристична індустрія, яка повинна враховувати глобальні виклики, такі як зміни клімату та кризи безпеки, при розробці своїх стратегій. Зазначено, що, враховуючи ці тенденції, туристична індустрія може адаптуватися до нових реалій та інновацій, щоб забезпечити стійкий та привабливий туристичний досвід у майбутньому. Встановлено, що розширення використання цифрових технологій стає ключовим елементом у покращенні якості та доступності туристичних послуг. Зацікавленість у справедливості та відповідальності перед навколишнім середовищем встановлює нові стандарти та вимоги до пропозицій індустрії. Туристи проявляють більше індивідуалізму та шукають унікальні та менш масові форми відпочинку. Зазначено, що туризм стає важливим каналом міжкультурного обміну та взаєморозуміння. Туристична індустрія повинна враховувати глобальні виклики, такі як зміни клімату та кризи безпеки, при розробці своїх стратегій. Враховуючи ці тенденції, туристична індустрія може адаптуватися до нових реалій та інновацій, щоб забезпечити стійкий та привабливий туристичний досвід у майбутньому. Одним з стратегічних напрямків розвитку міжнародного туризму в сучасних умовах є впровадження інформаційних технологій та зростання інноваційності галузі. Питання залучення інвестицій для підвищення рівня інновацій та поліпшення фінансування туристичних проектів займає окреме місце в системі факторів, що забезпечують економічний ріст кожної країни. У 2024 році очікується, що мандрівники все більше будуть шукати вартість за гроші та подорожувати близько до дому відповідно до складної економічної ситуації. Складна економічна обстановка, включаючи високу інфляцію та стрімкі зростання цін на нафту, а також страхи щодо глобальної рецесії, продовжує бути основним чинником, що гальмує відновлення туризму. Ключові слова: міжнародний туризм, туристична діяльність, туризм, ринок туристичних послуг, світовий ринок туризму.

Ключові слова: міжнародний туризм, туристична діяльність, туризм, ринок туристичних послуг, світовий туристичний ринок.

І. І. РИГА

Student at the Department International Economic Relations
Uzhhorod National University
ORCID: 0009-0003-2490-3298

S. M. ROSHKO

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University
ORCID: 0000-0002-7065-0784

DEVELOPMENT TRENDS OF THE WORLD MARKET OF TOURIST SERVICES

The article examines the peculiarities of the development trends of the world market of tourist services. The problems of development trends of the world market of tourist services are analyzed, which remains extremely relevant in the light of numerous changes and challenges that affect the tourism industry. It has been determined that the global tourism market is gradually recovering after heavy losses caused by the pandemic. It is noted that the trends of the world market

of tourist services may change depending on the geographical location and specifics of a particular region. The tourism industry, which needs to take global challenges such as climate change and security crises into account when developing its strategies, is being explored. It is noted that considering these trends, the tourism industry can adapt to new realities and innovate to ensure a sustainable and attractive tourism experience in the future. It was determined that the expansion of the use of digital technologies is becoming a key element in improving the quality and accessibility of tourism services. The growing interest in sustainability and environmental responsibility is setting new standards and requirements for the industry's offerings. Tourists show more individualism and look for unique and less mass forms of recreation. It is noted that tourism is becoming an important channel for intercultural exchange and mutual understanding. The tourism industry must consider global challenges such as climate change and security crises in developing its strategies. Given these trends, the tourism industry can adapt to new realities and innovate to ensure a sustainable and attractive tourism experience in the future. One of the strategic directions of the development of international tourism in modern conditions is the introduction of information technologies and the growth of innovativeness of the industry. The question of attracting investments to increase the level of innovation and improve the financing of tourism projects occupies a separate place in the system of factors for ensuring economic growth of each state. In 2024, travelers are expected to increasingly seek value for money and travel close to home in response to a challenging economic environment. A challenging economic environment, including high inflation and surging oil prices, as well as fears of a global recession, continue to be a major factor hindering the recovery of tourism.

Key words: international tourism, tourist activity, tourism, tourist services market, world tourism market.

Постановка проблеми

Проблематика тенденцій розвитку світового ринку туристичних послуг залишається надзвичайно актуальною у світлі численних змін і викликів, які впливають на галузь туризму. Так, пандемія значно вплинула на туристичну галузь, і питання відновлення та реформування туристичних послуг залишаються актуальними. Промисловість шукає інноваційні підходи для адаптації до нових реалій. Це також призвело до змін у попиті та уподобаннях туристів. Люди шукають більше екологічних, менш масових та віддалених розважальних можливостей. Розвиток цифрових технологій та онлайн-сервісів став ключовим чинником у туризмі. Розумні технології допомагають удосконалювати та розширювати туристичний досвід. Зростаюча увага до сталості та екологічної відповідальності визначає тенденції у виборі туристичних послуг. Дистанційна робота та нові формати робочого та відпочинкового часу впливають на туристичні звички та вимагають нових пропозицій від галузі туризму. Глобальні виклики, такі як зміни клімату та кризи безпеки, впливають на географію туристичних подорожей та вимагають розробки стратегій для їх управління. Туризм стає не лише формою відпочинку, але і можливістю для міжкультурного обміну та спілкування, що вносить нові аспекти в розвиток галузі. Таким чином, тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг є ключовими для адаптації галузі до змін в економічному, соціокультурному та технологічному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Останнім часом інтерес до досліджуваної проблематики зростає, що знайшло відображення у працях зарубіжних та вітчизняних вчених: Носирева О. О. [1], Чернікової Є. А. [1], Богашко О. Л. [2], Алієва–Барановської В. М. [3], Дахно І. [3], Трусової Н. [5], Цвілого С. [5] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Не зважаючи на значну кількість проведених досліджень закордонних науковців стосовно даної теми, кількість досліджень вітчизняних вчених залишається малою. Тому доцільним є подальше дослідження тенденцій розвитку світового ринку туристичних послуг на сучасному етапі розвитку світової економіки.

Формулювання мети дослідження

Метою даної роботи є характеристика та всебічне дослідження тенденцій розвитку світового ринку туристичних послуг.

Викладення основного матеріалу дослідження

Міжнародний туризм є необхідним інструментом для диверсифікації економіки та розвитку туристичної індустрії. Його різноманітність пояснюється великим розмаїттям рівнів соціально-економічного розвитку країн і регіонів. Зазначимо, що туризм, який не є основною потребою, стає активним лише за певних умов, таких як високий рівень доходів та благополуччя суспільства.

На сьогодні найбільш розвиненим регіоном відносно міжнародного туризму є Західна Європа, яка забезпечує понад 70% світового туристичного ринку та понад 60% валютного виторгу. Цей регіон є основним гравцем у глобальній туристичній індустрії [1, с. 142].

За даними СОТ, існує 15 країн, що спеціалізуються на туристичних послугах, і доходи від туризму в цих країнах значно перевищують доходи від експорту. Це, зокрема, стосується невеликих острівних країн у субтропічних та тропічних зонах, таких як Барбадос, Сейшели та інші [1, с. 142].

Серед безпечних країн для туристів виділяються Острови Аруба, Бонайре та Кюрасао, Сінгапур, Ісландія, Швейцарія, Бутан, Нова Зеландія, Ірландія, Кіпр, Дубаї. Ці країни є привабливими туристичними напрямками

через свою безпеку та різноманітність пропозицій [1, с. 142]. Загалом, для багатьох країн, особливо що розвиваються з невеликою економікою, туризм стає важливим джерелом доходів, а певні країни навіть отримують понад чверть свого експорту від туризму.

Світовий ринок туризму протягом останнього десятиліття демонструє стійке зростання від 3 до 7% щорічно. Можна припустити, що в міру того, як попит на подорожі та туристські послуги зростатиме, зростуть і вимоги мандрівників до сфери гостинності. У боротьбі за споживача на першому плані виступатимуть такі конкурентні переваги компанії, як: екологічність, технологічність, індивідуальність товару/послуги, соціальна відповідальність. Змінна динаміка туристських потреб підвищує вимоги до туристичної індустрії.

Отже, розуміння напрямку трансформації споживчого попиту – актуальне завдання туристських підприємств і закупівельних організацій, яке можна вирішити, перебуваючи у постійному взаємозв'язку зі споживачами [2, с. 143].

Так, у зв'язку з тим, що міжнародний туризм є відображенням соціально-економічних відносин у житті окремих країн і одночасно складовою частиною міжнародних економічних відносин, виникають необхідні передумови організації й управління усім комплексом туристично-рекреаційної та екскурсійної діяльності як в межах держави, так і на міждержавному рівні. Ці передумови реалізуються у створенні туристичних організацій [3, с. 115]. Всесвітня туристична організація сьогодні найвідоміша і найбільш визнана у туристичному світі. Всесвітня туристична організація – WTO (World Tourism organization – WTO) – це міжурядова організація, до складу якої входять близько 160 країн і територій, декілька асоційованих членів і понад 350 членів, які мають статус приєднаних і представляють турфірми, авіакомпанії тощо приватного сектору, навчальні інституції, туристичні асоціації та місцеві органи управління туризмом. WTO є спеціалізованою агенцією ООН і провідною міжнародною організацією у сфері туризму. Вона діє як глобальний форум з питань туристичної політики і практичне джерело туристичних ноу-хау [4].

Так, необхідно сприяти розвитку туризму також через обмеження урядового втручання у міжнародний туризм, так само як і в процес стандартизації вимог до паспортних, візових та митних формальностей. Сталий розвиток туризму неможливий без регулювання його такою міжнародною туристичною організацією, як WTO. Різноманіття її цілей, завдань та напрямків діяльності демонструє складність туризму як системи та необхідність комплексного вирішення більшості проблем у цій галузі на міжнародному рівні.

Природа туристичної індустрії як соціального явища зумовлює його тісні взаємозв'язки із процесами, які протікають у межах окремих туристичних дестинацій. Проте, поширення міжнародного тероризму, нелегальної міграції, зростання захворюваності на соціально небезпечні нові хвороби, загальне погіршення екологічної ситуації, не дивлячись на інтенсифікацію туристичних потоків, призводить до суттєвого зростання їх негативного впливу на бізнес і туристичну діяльність та має різний ступінь прояву на просторовому рівні. Економічна ефективність туристичної діяльності суб'єктів в Україні на базі наявних туристичних ресурсів до російської військової агресії активно розбудовувалася та мала достатній рівень туристичної інфраструктури, яка у зв'язку із відповідною ціновою політикою була достатньо конкурентоздатною у міжнародній туристичній індустрії [5, с. 56].

У 2022 році загальної тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг виглядали наступним чином:

1. Відновлення після пандемії COVID-19: Світовий туристичний ринок поступово відновлюється після важких втрат, спричинених пандемією COVID-19. Поступове вакцинування та запровадження заходів для безпеки туристів сприяють відновленню діяльності галузі. Так, туристичний бізнес продовжував функціонувати, переходячи до онлайн-формату та роблячи ставку на внутрішній туризм, який став більш популярним через зменшення можливості виїзду за кордон. З'явилися нові підходи до безпеки та гігієни, що стали частиною нової норми в галузі туризму. Крім того, урядові підтримки та нові ініціативи від бізнесу допомогли відновити і зберегти цей сектор економіки. Зміни в попиті та популярних напрямках: Внаслідок пандемії спостерігаються зміни в попиті та уподобаннях туристів. Зростає попит на менш масові, екологічно чисті та віддалені регіони. Люди також виявляють більший інтерес до природних та пригородних видів відпочинку.

2. Цифрові технології в туризмі: Розвиток цифрових технологій відіграє ключову роль у відновленні та розвитку туризму. Мобільні додатки, онлайн-бронювання, віртуальні тури та інші інновації стають невід'ємною частиною туристичного досвіду.

3. Сталість та екологічна відповідальність: Туристи стають більш свідомими та вибагливими, обираючи компанії та напрямки, які демонструють високий рівень екологічної відповідальності та сталого розвитку.

4. Зміни в робочому та відпочинковому режимі: Розширення можливостей для дистанційної роботи сприяє росту туризму, орієнтованого на робочі подорожі та довготривалі відпустки.

5. Безпека та здоров'я: Збереження безпеки та здоров'я туристів залишається найважливішою проблемою. Галузь впроваджує строгі стандарти щодо санітарно-епідеміологічної безпеки.

6. Розвиток нових туристичних продуктів: Туроператори та готелі працюють над розробкою нових туристичних продуктів, які задовольняють змінні вимоги споживачів, такі як туризм здоров'я, культурні події та екологічний туризм.

Важливо враховувати, що тенденції можуть змінюватися в залежності від географічного розташування та специфіки конкретного регіону.

У майбутньому міжнародний туризм має намір консолідувати своє відновлення до кінця 2023 році завдяки відкладеному попиту, особливо з Азії та Тихоокеанського регіону, оскільки відкриваються нові напрямки та ринки. Опитування групи експертів ЮНВТО показує, що 72% респондентів очікують кращих показників за підсумками 2023 року. Однак більшість експертів (65%) також вважають, що міжнародний туризм не повернеться до рівня 2019 року до 2024 року. Відповідно до сценаріїв ЮНВТО на 2023 рік, за підсумками цього року кількість міжнародних туристів може досягти 80–95% від рівня до пандемії, причому очікується, що Європа та Близький Схід досягнуть цього рівня. Проте попереду залишаються важливі ризики, особливо економічні та геополітичні [6, с. 88].

Очікується, що в 2024 році туристи все більше шукатимуть співвідношення ціни та якості та подорожуватимуть поблизу дому у відповідь на складне економічне середовище. Складне економічне середовище, включаючи високу інфляцію та стрибок цін на нафту, а також побоювання глобальної рецесії, як і раніше залишаються головними факторами, що перешкоджають відновленню туризму. Щодо України, триваюча невизначеність, спричинена російською агресією проти України та іншою зростаючою геополітичною напруженістю, проблемами охорони здоров'я, пов'язаними з пандемією, а також нестачею робочої сили становлять негативні ризики для розвитку туристичної галузі. Одним із стратегічних напрямів розвитку міжнародного туризму в сучасних умовах є впровадження інформаційних технологій та зростання інноваційності галузі. Питання залучення інвестицій для підвищення рівня інноваційності та покращення фінансування туристичних проектів посідає окреме місце у системі факторів забезпечення економічного зростання кожної держави. Для оптимального використання капіталу необхідно насамперед створити належні умови для діяльності інвесторів. Це стосується як удосконалення нормативно-правової бази, так і впровадження механізму страхування ризиків, що в сучасних умовах є надзвичайно актуальним питанням. Інвестиції, особливо іноземні, є основою для розвитку економіки держави загалом та її туристичної складової зокрема, і як наслідок – покращення рівня та якості життя населення. Адже від ефективного здійснення інвестиційної політики залежить не лише стан та масштаби виробництва, запровадження інновацій, досягнень науково-технічного прогресу, а й вирішення певних соціальних та екологічних проблем. Головними інструментами у боротьбі за інвестиції у туристичну сферу має стати реальне, а не декларативне покращення інвестиційного клімату, зменшення бюрократичних процедур, спрощення регуляторно-реєстраційних вимог та вжиття радикальних заходів щодо дієвого захисту інвестицій [6, с. 89].

Процеси глобалізації впливають на політику щодо активізації торгівлі міжнародними туристичними послугами, згідно з якою для підвищення ефективності туристичної діяльності на основі ефективного використання існуючих факторів виробництва сучасного турпродукту необхідно звернути увагу та забезпечити державну програмну підтримку конкурентоспроможності туристичної галузі у кожній країні.

Стратегія стимулювання та сприяння розвитку туристичної галузі має ґрунтуватися на принципах, за якими конкурентні переваги будуть виділятися лише тим підприємствам туристичної сфери, які здатні ефективно конкурувати з іноземними компаніями на обох ринках – внутрішньому та зовнішньому. Це надасть можливість активно брати участь у стратегічних альянсах туристичної галузі та відновлювати потенціал туристичних потоків до рівня, який існував перед пандемією [7].

Розвиток світового ринку туристичних послуг визначатимуть велика невизначеність та потреба в гнучкості та інноваціях для відповіді на змінювані вимоги споживачів та економічні умови [8].

Висновки

Отже, тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг свідчать про значний вплив різноманітних факторів на галузь туризму. Нові реалії, що склалися в результаті глобальних змін, вимагають від галузі адаптації та впровадження інноваційних стратегій. Пандемія визначила нові реалії, що вимагає від галузі гнучкості та швидкої адаптації до змін у попиту та уподобаннях туристів. Розширення використання цифрових технологій стає ключовим елементом у покращенні якості та доступності туристичних послуг. Зростаючий інтерес до сталості та екологічності відповідальності визначає нові стандарти та вимоги до пропозицій галузі. Туристи виявляють більше індивідуалізму та шукають унікальні та менш масові форми відпочинку. Туризм стає важливим каналом для міжкультурного обміну та взаєморозуміння. Галузь туризму повинна враховувати глобальні виклики, такі як зміни клімату та кризи безпеки, у розробці своїх стратегій. Враховуючи ці тенденції, галузь туризму може пристосовуватися до нових реалій та впроваджувати інновації для забезпечення стабільного та привабливого туристичного досвіду у майбутньому.

У подальших наукових дослідженнях звернемо увагу на розвиток туристичної галузі України після завершення російської військової агресії.

Список використаної літератури

1. Носирєв О. О., Чернікова Є. А. Сучасні тенденції, проблеми та перспективи управління розвитком туризму: матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23–24 березня 2023 р.). Дніпро: ДВНЗ «ПДТУ», 2023. 250 с. С. 141–145.
2. Богашко О. Л. Розвиток туристичного бізнесу в умовах цифрової економіки. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв – с. Коблеве, 09 червня 2022 р.) Миколаїв: МНАУ, 2022. С. 142–144.
3. Алієва–Барановська В. М., Дахно І. Міжнародний туризм: навчальний посібник–довідник. 2013. К.: Центр учбової літератури. 343 с.
4. Сайт Всесвітньої туристичної організації. (2023). URL: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2011.pdf (дата звернення 14.11.2023).
5. Трусова Н., Цвілий С. Безпечний стан інноваційного розвитку туристичної індустрії в економічній системі держави. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. С. 56.
6. Туризм та креативні індустрії: сучасні виклики: зб. наук. праць II Міжнар. наук.-практ. конф., 28 квіт. 2023 р. Дніпро: Біла К. О., 2023. 212 с.
7. Global Summit on City Tourism: Catalysing economic development and social progress. URL: <http://surl.li/gpphd> (дата звернення 14.11.2023).
8. Commission Staff Working Document. Guidance on a strategic framework for further supporting the deployment of EU-level green and blue infrastructure. Brussels. URL: <http://surl.li/gppha> (дата звернення 14.11.2023).

References

1. Nosyrev O. O., Chernikova E. A. Suchasni tendentsii, problemy ta perspektyvy upravlinnia rozvytkom turyzmu: Materialy I Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Modern trends, problems and prospects of management of tourism development: Materials I International. science and practice conf.] (Dnipro, March 23–24, 2023) Dnipro: State Technical University “PDTU”. 2023. 250 p. P. 141–145.
2. Bogashko O.L. Rozvytok turystychnoho biznesu v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. Rozvytok terytorialnykh hromad: pravovi, ekonomichni ta sotsialni aspekty: materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Development of tourism business in the digital economy. Development of territorial communities: legal, economic and social aspects: materials II International. science and practice conf.]. (Mykolaiv city – Kobleve village, June 9, 2022) Mykolaiv: MNAU, 2022. P. 142–144.
3. Aliyeva–Baranovska V. M., Dakhno I. Mizhnarodnyi turyzm: navchalnyi posibnyk–dovidnyk [International tourism: educational guide]. 2013. K.: Center of Educational Literature, 343 p.
4. World Tourism Organization website. (2023). URL: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2011.pdf (accessed 14 November 2023).
5. Trusova N., Tsviliy S. Bezpechnyi stan innovatsiinoho rozvytku turystychnoi industrii v ekonomichnii systemi derzhavy [Safe state of innovative development of the tourism industry in the economic system of the state]. *Economy and society*. 2022. No. 45. P. 56.
6. Turyzm ta kreatyvni industrii: suchasni vyklyky: zb. nauk. prats II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Tourism and creative industries: modern challenges: coll. of science Proceedings of the II International science and practice Conf.]. April 28 2023. Dnipro: Bila K. O., 2023. 212 p.
7. Global Summit on City Tourism: Catalysing economic development and social progress. URL: <http://surl.li/gpphd> (accessed 14 November 2023).
8. Commission Staff Working Document. Guidance on a strategic framework for further supporting the deployment of EU-level green and blue infrastructure. Brussels. URL: <http://surl.li/gppha> (accessed 14 November 2023).